

İnsan Hakları Eğitimi Anlamak

İnsan Hakları Eğitimi nedir?

“...kültürlerarası öğrenme, katılım ve azınlıkların güçlendirilmesi gibi hedefleri olan çeşitli programlarla bağlantı içinde işleyen, insan onurunda eşitliğin geliştirilmesine odaklanan eğitsel programlar ve etkinliklerdir.”

Avrupa Konseyi Gençlik Programı'nın resmi İnsan Hakları Eğitimi tanımı

Uzun vadeli bir amaç

Birçok tanım ve farklı yaklaşım mevcut olsa da insan hakları eğitimi (İHE) en iyi şekilde, neyi amaçladığıyla tanımlanabilir. Bu tür programların uzun vadeli amacı insan haklarının doğru şekilde algılandığı, savunulduğu ve saygı gördüğü bir kültür yaratmaktır. Başkaları ile çalışma ilişkisi içinde olup, bu amacı zihninin bir köşesinde koruyan ve bu konuda adım atmaya isteyen her insan aslında –nasıl yol aldığı ya da nereye gittiği önem taşımaksızın– insan hakları eğitimiyle ilişki içindedir.

Böyle bir amaca ulaşmak için en uygun ya da en iyi yol hakkında birbirleri arasında ufak farklar taşıyan görüşler sunulabilir, bunun olması çok doğaldır. İki birey ya da birey gruplarının ya da iki farklı kültürün talepleri tıpatıp aynı olamaz; bu sebeple sadece bir eğitsel yaklaşım, tüm bireyler, tüm gruplar ya da toplumlar için uygun olmayabilir. Bu durum şunu açıklığa kavuşturur; etkin bir insan hakları eğitimi her şeyin ötesinde öğrenen kişiyi merkeze almalıdır: Çıkış noktası toplumdaki her bir bireyin ihtiyaç, tercih, beceri ve istekleri olmalıdır.

Öğrenen-merkezli eğitim yaklaşımı kişisel eylem ve kişisel değişimin değerini takdir eder, ayrıca öğrenen kişilerin içinde buldukları toplumsal bağlamı dikkate alır. Ancak bu, eğitimcilerin yalıtılmış bir biçimde çalışacakları ya da farklı ortamlarda çalışan kişilerden bir şey öğrenemeyecekleri anlamına gelmez. Dünyanın dört bir yanında bulunan insan hakları eğitimlerini birarada tutan şey ortak bir girişimdir; bu, insan haklarına değer verilen ve saygı gösterilen bir dünyanın geliştirilmesi ve bunun gerçekleşmesi isteğidir. İnsan hakları eğitimine rehberlik eden çeşitli yollar, denenmiş yöntemler ve çeşitli eğitim kaynakları vardır. Aynı zamanda bu alanda birçok insan çalışmaktadır. Bunların hepsi bu ortak amaca ulaşmamızda bize yardımcı olabilirler. Bu kılavuz kitap ise bu amaçla ortaya çıkmış bir başka katkıdır.

? İnsan hakları eğitiminden siz ne anlıyorsunuz?

Parçalara bölmek

Uzun vadeli bir bakışa sahip olmak önemlidir, fakat pratik olmak açısından amaçlarımızı ayakları yere daha sağlam basar bir şekilde tanımlamamız gerekir. Amacımızı daha somut parçalara bölmek faydalı olacaktır; bunun için insan hakları kültürünü oluşturan farklı öğeleri incelemeli ve bunları teker teker nasıl ele almamız gerektiğini düşünmeliyiz. İnsan hakları kültürü, tüm insanların haklarını bildikleri bir kültür değildir. Çünkü bilginin varlığı insan haklarına saygıyı her zaman zorunlu olarak beraberinde getirmez ve her zaman hak ihlalleriyle karşılaşabiliriz. İnsan hakları kül-

“Eğitim, insan kişiliğini tam geliştirmeye ve insan haklarına ve temel özgürlüklere saygı gösterilmesini güçlendirmeye yönelik olacaktır. Eğitim, bütün uluslar, ırklar ya da dinsel gruplar arasında anlayış, hoşgörü ve dostluğu ilerletmeli ve Birleşmiş Milletler'in barışın korunmasına yönelik etkinliklerini geliştirmelidir.”

Madde 26, İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi

“Bin kilometrelik bir yolculuk daima tek bir adımla başlar.”

Lao-Tse

türü; birbiriyle içiçe geçmiş tutumlar, inançlar, davranışlar, normlar ve düzenlemelerdir. Bunları kavramamız, gruplarımızda yaptığımız çalışmalarını bir temele oturtmakta bize yardımcı olacaktır.

İnsan hakları kültürüne doğru

Aşağıdaki noktalar insan hakları kültürünün sahip olduğu temel öğelerden türetilmiştir. Bu noktalar bize insan hakları eğitiminin temel hedeflerini sunar:

- insan hakları ve temel özgürlüklere karşı saygının güçlendirilmesi
- bir insanın kendisine ve diğerlerine karşı saygısının geliştirilmesi, böylelikle insan onuruna değer verilmesi
- başkalarının haklarına saygı duyulmasını sağlayacak tutum ve davranışların geliştirilmesi
- cinsiyet eşitliğinin ve kadınlar için her ortamda fırsat eşitliğinin güvence altına alınması
- kültürel çeşitliliğe, özellikle farklı ulusal, etnik, dinsel, dilsel azınlıklara ve topluluklara karşı saygının, anlayışın ve takdirin geliştirilmesi
- insanların daha aktif yurttaşlar olmak üzere güçlendirilmeleri
- insanlar ve uluslar arasında, demokrasi, gelişim, sosyal adalet, toplumsal uyum, dayanışma ve dostluğun geliştirilmesi
- evrensel insan hakları değerleri, uluslararası anlayış, hoşgörü ve şiddet karşıtlığını temel alan bir barış kültürünü yaratmak amacıyla olan uluslararası örgütlerin etkinliklerinin geliştirilmesi.

İHE'nin sonuçları

Grubumun hedefleri nelerdir?

İnsan hakları eğitiminin küresel ve uzun vadeli bazı amaçlarını belirledik. Buradan, yaşadığımız yere geçebilir ve grupların ve toplulukların ihtiyaçlarına tek tek nasıl yanıt vereceğimizi düşünebiliriz: Yerel çalışmalarla dünya üzerinde değişim yaratarak!

Günümüz dünyasında insan hakları ihlalleri tarafından çevrelenmiş durumdayız. İdealde, insanlara karşı saygı hissini grubunuzun üyelerine yavaş yavaş aşlamak ve onların ileride başkalarının haklarını ihlal etmeyeceklerini ümit etmek yeterli olacaktır. İnsan hakları eğitmenleri olarak çalışan bizlerin görevimizin önemli bir yanı budur.

Bununla birlikte amaç çitımızı yükseltebiliriz: Birlikte çalıştığımız genç insanları sadece kendileri için değil, aynı zamanda etraflarındaki insanlar için de çalışmalarını konusunda etkilemeyi hedefleyebiliriz. Onları, kendi insan haklarının savunusunu yapabilen küçük eğitmenler ya da küçük aktivistler olmaya özendirilebilir, hatta kendilerini bireysel olarak ilgilendirmeyen konularda da aktif olmaları konusunda teşvik edebiliriz. Bu amacın ulaşılamazlığı diye bir şey söz konusu değildir: Bundan, genç insanların hayatlarını insan hakları savunusuna adamalarını beklememiz gerektiği değil, onların bu konuda bilinçli olmaları, bu konuyla ilgili olmaları ve gerekli gördükleri durumlarda mevcut durumu iyileştirmek üzere girişimde bulunma kapasitesine sahip olmaları gerektiği anlamı çıkar.

Bu amacı aklımızın bir köşesinde tutarak, mevcut insan hakları eğitimi modellerinin amaçlarını üç temel gruba ayırabiliriz:

- İnsan hakları ihlallerinin farkına varılmasını sağlamak üzere, insan hakları konularında bilinç ve anlayışın geliştirilmesi

- İnsan hakları savunuculuğu için gerekli beceri ve yetilerin geliştirilmesi
- İnsanların, diğer insanların haklarını bilerek ve isteyerek çözümlerine engel olmak için insan haklarına saygı konusunda gerekli tutumların geliştirilmesi.

? Beraber çalıştığınız genç insanları ilgilendiren temel konular olarak neleri belirlersiniz?

Bilgi, beceri ve tutumlar

İnsan hakları konularında daha derin bir anlayışa sahip olmaları için gençlerin ne tür bilgilere sahip olmaları gerektiğini düşünüyorsunuz? Gençlerin insan hakları savunusuna destek olmak için ne tür beceri ve tutumlara gereksinimleri var?

Aşağıdaki liste bu sorulara bazı yanıtlar vermektedir; bunlar aynı zamanda bu kılavuzu ortaya çıkarırken kullandığımız hedeflerdir.

Bilgi ve anlayış

- Özgürlük, adalet, eşitlik, insan onuru, ayrımcılık yasağı, demokrasi, evrensellik, haklar, sorumluluklar, karşılıklı bağımlılık ilişkisi içinde olma ve dayanışma gibi anahtar kavramlar;
- İnsan haklarının aile, okul, toplum ve daha geniş bir çevre için sözkonusu olan davranış standartları üzerinde tartışmak ve anlamak için bir çerçeve oluşturduğu fikri;
- İnsan haklarının bir insanın, toplulukların ve dünya üzerinde yaşayan diğer insanların hayatlarındaki rolü, geçmiş ve gelecek boyutu;
- Kişisel/siyasal ve sosyal/ekonomik haklar arasındaki ayrım;
- Farklı toplumlarda, aynı toplum içindeki farklı gruplarda ve çeşitli meşruiyet kaynaklarında –dini, ahlaki ve hukuki kaynaklar– insan haklarını algılamanın ve yaşamanın farklı yolları;
- İnsan haklarının tanınmasına yol açan temel sosyal değişimler, tarihi süreçler ve sebepler;
- İnsan haklarının korunmasını sağlayan; İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi (İHEB), Birleşmiş Milletler Çocuk Hakları Sözleşmesi (ÇHS), İnsan Hakları ve Temel Özgürlüklerin Korunmasına İlişkin Avrupa Sözleşmesi (AİHS) gibi temel uluslararası araçlar;
- İnsan haklarını desteklemek ve koruma altına almak için çalışan yerel, ulusal, uluslararası kurumlar, Sivil Toplum Kuruluşları ve bireyler.

insan haklarına ilişkin şeyler öğrenmek

Beceriler

- Etkin dinleme ve iletişim: Farklı görüşleri dinleyebilmek, kendi haklarını ve diğer insanların haklarını savunabilmek;
- Eleştirel düşünme: Geçerli bilgiye ulaşmak, kanıtları eleştirel bir gözle değerlendirmek, önyargı ve yanlılıkların farkında olmak, manipülasyon biçimlerinin farkında olmak, akıl yoluyla edinilmiş yargılar temelinde karar alabilmek;
- İşbirliği içinde çalışma becerisi ve çatışmayı yapıcı bir şekilde ele alma yetisi;
- Sosyal gruplara katılma ve bu grupları örgütleme becerisi;
- İnsan haklarını yerel ve küresel anlamda korumak ve geliştirmek.

insan hakları için öğrenmek

insan hakları aracılığıyla öğrenmek

Tutum ve değerler

- Bir kişinin kendi eylemlerine ilişkin sorumluluk duygusu, kişisel gelişim ve sosyal değişim için kararlı olmak;
- Merak, açık fikirlilik ve çeşitliliği takdir etmek;
- Empati (kendini başkalarının yerine koyabilme becerisi), diğer insanlarla dayanışma içine girmek ve insan hakları tehdit altında olan kişilere destek vermede kararlı olmak;
- İnsan onuruna saygı duymak, kendine ve sosyal, kültürel, dilsel ve dinsel farklılıklarına bakmaksızın tüm insanlara değer vermek;
- Adalet duygusuna sahip olmak; özgürlük, eşitlik ve çeşitliliğe saygı idealleri için çalışma isteği duymak.

Kapsayıcı yaklaşım

“Eğitim’ kelimesi, bireylerin ve sosyal grupların, ulusal ve uluslararası topluluklar içinde ve bu toplulukların çıkarları için, kişisel kapasitelerini, becerilerini ve bilgi düzeylerini bilinçli olarak geliştirmeyi öğrendikleri sosyal yaşam sürecinin bütününe ifade eder.”

UNESCO Tavsiye Kararları, 1974

Bu kılavuzda İHE için birçok anlamda kapsayıcı bir yaklaşım kullandık. İlk olarak, bilgi, beceri ve tutum boyutlarını eşit düzeyde ele aldık. İkinci olarak, etkinlikler, yaş aralığı ve resmi, yaygın ve enformel eğitim sektörleri bağlamında geniş bir kitle dikkate alınarak hazırlandı. Üçüncü olarak, insan hakları eğitimi, katılımcı ve aktif öğrenme etkinlikleri vasıtasıyla kalkınma, çevre, kültürlerarası ilişkiler ve barış gibi günümüzde geçerli olan yerel ve kültürel temalarla ilişkilendirilmeye çalıştık. İHE’nin bağımsız bir disiplin olarak ele alınmasını önermiyoruz.

Katılıma dayalı bu tür etkinlikler kılavuzun temel özelliğidir. Araştırmalar göstermektedir ki işbirliğini temel alan küçük grup çalışmaları grup bütünlüğünü oluşturmada ve grup üyelerinin önyargılarının azalmasında etkilidir. İşbirliğine dayalı grup çalışması aynı zamanda karmaşık kavramların anlaşılmasına ve problem çözme becerilerinin gelişmesine yardımcı olmakta, katılımcıların daha fazla yaratıcılık ve pratik zeka gerektiren çözümler üretmelerini sağlamaktadır. Tüm bu sonuçlar insan hakları eğitiminin önemli amaçlarıdır. Bu durum, genç insanları öğrenme sürecinin her aşamasına “dahil” etmemiz gerektiğini gösterir. Biz eğitimler mutlak bir doğrunun mülkiyetimizde olduğu düşüncesiyle bu doğruyu pasif öğrenenlere aktarmamız gerektiğini sanarak tuzağa düşmemeliyiz. Böyle bir yaklaşım insan hakları eğitimi “ideolojik” eğitimin en kötü örneğine dönüştürebilir. Bu kılavuzun içerdiği metodolojinin en önemli özelliği, genç insanların, eğitim süreçlerine zengin katkılar sağlayacağı inancıdır. Eğitsel etkinliklerin etkili ve ilgi çekici bir şekilde hazırlanması için bu yaklaşımın unutulmaması gerekir. Sorular, hatta çoğunlukla çatışmalar, olumlu bir tavırla yaklaşılması gereken temel eğitim kaynakları olarak ele alınmalıdır.

Genç insanlarla İHE

Gençlere yönelik insan hakları eğitimine daha fazla önem verilmesi gerektiği günden güne daha çok kabul görüyor. Bunun bir sebebi insan hakları eğitiminin toplum için faydalı olması, diğer bir sebebi de bu çalışmanın da içerdiği etkinlik türlerinin gençler tarafından değerli görülmesi ve gençlerin bunlardan yararlanmasıdır. Çağdaş toplumlar ve özellikle genç nüfus, toplumsal dışlanmaya, dini, etnik ve ulusal farklılaşma süreçlerine ve etkisi artan küreselleşmenin dezavantajlarına –ve avantajlarına– gittikçe daha fazla maruz kalmaktadır. İnsan hakları eğitimi bu önemli temaları ele alır ve modern ve çokkültürlü bir toplumun sahip olduğu farklı algılama, inanç, tutum ve değerlerin anlaşılmasına yardımcı olur. İHE, bu tür farklılıkları olumlu biçimde kullanmanın yollarını bireylere gösterir.

“İşitirim, unutturum. Görürüm, hatırlarım. Yaparım, anlarım.”

Konfüçyüs

Bunlardan daha önemli bir nokta belki de şudur: Gençler insan haklarını önemsemektedirler ve bu anlamda insan hakları eğitiminin ihtiyacı olan en temel kaynağı sağlamış olurlar. Günümüzde genç insanlar çoğunlukla siyasete karşı kayıtsız ve ilgisiz olmakla eleştirilmektedirler; bir dizi araştırma bunun tam tersinin geçerli olduğunu ileri sürer. Örneğin Avrupa Komisyonu için 2001 yılında yürütülmüş olan bir araştırmaya göre gençler, dernekler ve gençlik kulüpleri vasıtasıyla, hiç de azımsanmayacak bir düzeyde toplumsal hayata katılmaktadırlar. Avrupa Birliği üyesi ülkeler arasında genç nüfusun ortalama % 50'si herhangi bir derneğin ya çalışmalarına katılmaktadır ya da o derneğe üyedir¹ (bununla birlikte bir ülkeden diğerine önemli farklar gözle çarpılmaktadır).

Avrupa Birliği'nin gençlerin siyasete dair tutumuyla ilgili araştırması aslında şunu göstermiştir: Gençler için insan hakları öncelikler arasında yer almaktadır. Sadece işsizlik ve suç meseleleri gündeme geldiğinde muhatap alınan gençler aslında insan haklarının korunmasında, çevrenin korunmasında ve ırkçılık ve cinsiyet eşitsizliğiyle mücadelede hükümetlerinin aktif olmasını istemektedirler.²

? Siz de gençlerin siyasetle ilgili konulara ilgili duymadığı düşüncesine sahip misiniz? Yanıtınız evetse, neden böyle olduğunu düşünüyorsunuz?

Dünyadaki deneyimler göstermiştir ki yaptıkları çalışmalarda ve eğitim süreçlerinde ortak sorumluluk aldıklarında ve işlenen temalar gençler için anlamlı ve ilgi çekici bir şekilde sunulduğunda genç insanlar enerjilerini bu alanda kullanmakta hayli istekli olmaktadır.

Eğitmenler olarak, bu enerjiyi yönlendirmenin yollarını bulmalıyız. Gençlerle yürütülen birçok program –gençlik kulüpleri ya da okullarda yürütülen küçük ölçekli kısa vadeli etkinliklerden, büyük ölçekli, Avrupa Konseyi ya da başka örgütlerin yürüttüğü uluslararası programlara kadar– gençler tarafından benimsenmekte ve sahiplenilmektedir.

? Grup üyelerinizin en fazla ilgisini çeken konular hangileri?

Resmi ve yaygın eğitim ortamları

Katılımcıların ilgisini çekmenin ve eğitsel bir süreç oluşturmanın en uygun yolu büyük oranda eğitmenlerin çalıştığı ortama bağlıdır. Çalıştığınız resmi, yaygın ya da enformel eğitim ortamına bağlı olarak, içerik, zamanlama ve etkinlik şeklini belirlerken az ya da çok özgürlüğe sahip olabilirsiniz. Bu kılavuzda sunulan etkinlikler her türlü eğitim ortamı için (gençlik kulüpleri, okullar, yaz kampları, enformel toplantılar vs.) yeterli derecede esnek olacak şekilde tasarlanmıştır:

Enformel eğitim (informal education), yaşamboyu eğitim sürecidir. Her birey bu süreçte, eğitsel etki ve kaynaklardan ve gündelik deneyimlerden gelen (aile, komşular, kütüphane, medya, iş, oyun vs.) çeşitli tutum, değer, bilgi ve beceriler edinir.

Resmi eğitim (formal education), ilköğretimden üniversiteye kadar uzanan, yapılandırılmış eğitim sistemidir. Teknik ve mesleki eğitim için özelleşmiş programlar içerir.

Yaygın eğitim (non-formal education), resmi eğitim müfredatı dışında genç insanların bir dizi beceri ve yeterlik geliştirmelerini sağlayan, planlı kişisel ve toplumsal eğitim programlarıdır.

¹ IARD tarafından Avrupa Komisyonu için yürütülen "Study on the state of young people and youth policy in Europe" (Avrupa'da gençlerin ve gençlik politikalarının durumu üzerine çalışma) araştırmasından alınan veriler ve rakamlar; Milano, Ocak 2001.

² Kaynak: Euro barometer 47.1, Young people's attitudes to the European Union (Gençlerin Avrupa Birliği'ne karşı tutumları), Avrupa Komisyonu 1998.

"Öğrenilenlerin kalıcı olması ve öğrenen kişilerin potansiyellerinin tamamını kullanabilmeleri için aktif ve katılımcı yaklaşımlar büyük önem taşır"

1990 Jomtien Bildirgesi'nden

"Eğitim, öğrenilenler unutulduğunda geriye kalan şeydir"

B. F. Skinner

“öğrenme ... sadece okul ya da diğer örgütlü eğitim ortamlarının gördüğü işlemlerle ilgili değil[dir]. Öğrenme kavramı, anlamı ve değeri olan birçok öğrenme deneyiminin resmi eğitim sistemi dışında –çalışma ortamı, aile ortamı, farklı örgütler, kütüphane...– edinildiğine dair düşünce ve gözlemlere dayanır...”

Dr. Pasi Sahlberg, “Building Bridges for Learning – The Recognition and Value of Non-Formal Education in Youth Activity”

Birçok gençlik organizasyonu ve grubu tarafından uygulanan yaygın eğitim:

- gönüllüdür;
- (idealde) herkese açıktır;
- eğitim amaçları olan örgütlü bir süreçtir;
- katılımcıdır ve öğrenen kişiyi merkeze alır;
- yaşam becerilerini öğretmek ve aktif yurttaşlığa hazırlamakla ilgilidir;
- kolektif bir yaklaşımla hem birey hem de grup öğrenmesine dayanır;
- bütüncüdür ve sürece yöneliktir;
- deneyim ve eylemi temel alır, katılımcıların ihtiyaçlarından yola çıkar.

Resmi, yaygın ve enformel eğitim birbirlerini tamamlar. Bunlar, yaşamboyu öğrenme sürecinin birbirini karşılıklı olarak güçlendiren öğeleridir. Bu kılavuz, insan hakları eğitimi için hazırlanmış bir ‘kurs’ değildir; örnek etkinlikler farklı bağlamlarda, resmi ya da daha az resmi ortamlarda, düzenli ya da düzensiz olarak uygulanabilir.

Harekete geçme noktası olarak İHE

İnsan hakları eğitiminin merkezinde eleştirel düşünce, çatışma yönetimi ve eyleme geçme becerilerinin gelişimi vardır. Bu kılavuzun amaçlarına, dayanışmayı temel alan etkinliklere ve toplumsal faaliyetlerin örgütlenmesine gençlerin teşvik edilmesini de ekledik, çünkü bunlar, İHE ile sıkı bir ilişkisi olan beceri ve yeterliklerin geliştirilmesinde önemlidir. Bunlar aynı zamanda, pozitif bir insan hakları kültürünün oluşmasında önemli araçlardır. Genç insanlar kendilerini çevreleyen dünyalarında doğrudan bir değişim yaratabilirler. Bu fikir bu kılavuzun en önemli temalarından biridir. Kılavuza, insan haklarına yönelik toplumsal faaliyetler için bir dizi basit öneri sunan ayrı bir bölüm (Bölüm 3: Eyleme geçmek) ekledik.

Bu kısma ek olarak, Bölüm 2’de yer alan etkinliklerin her biri, toplumsal faaliyetler organize etmek ve yürütmek için gerekli becerilerin gelişimine katkıda bulunmak amacıyla tasarlandı. Burada, çoğulcu bir yaklaşım ve *yaparak öğrenme* perspektifini benimsemeye çalıştık. Böyle bir yaklaşım, örneğin, Avrupa Konseyi Demokratik Yurttaşlık Eğitimi (DYE) projesinin önerileriyle paralellik içindedir. Bu kılavuzda İHE, yaşantısal öğrenme ve yaparak öğrenmeyi temel alması gereken gündelik bir pratik olarak sunuldu. Bunu yaparken yeterlik ve girişimleri süreklilik ve değişim süreci içinde harekete geçirmek amaçlandı.

Aşağıda sunulan eğitim politikaları önerileri “Demokratik yurttaşlık eğitimi: Yaşamboyu öğrenme süreci” projesinden alındı. Bu önerilerin, kendiliğinden gelişen değişim sürecini desteklediği düşünülmektedir:

- uygulayıcıları, kendi eğitsel etkinliklerini tasarlamaya, izlemeye, uygulamaya ve değerlendirmeye davet etmek;
- onları, edindikleri uygulama becerisini (*know-how*) ve uygulama deneyimlerini kullanarak, somut sosyal sorunların çözümü için teşvik etmek;
- tabandan tavana gerçekleşen bir eğitsel dönüşümü öne çıkarmak;
- yerel topluluklar, sivil toplum ve toplumsal ortakların bağlantı içinde belirli eylemleri gerçekleştirebilmeleri için eğitim temsilcilerinin daha özerk çalışmalarına çaba göstermek;
- iletişim ağlarını (*networking*), ortak projeler ve etkinlikleri teşvik etmek, aynı zamanda uygulayıcılar ve karar vericiler arasındaki iletişimi desteklemek.

“Adaletsizliğe, yalana ve ağırlıklılığa karşı ... sesini yükseltmekten asla korkma. Eğer dünyadaki insanların hepsi ... bunu yapsaydı, dünya değişebilirdi.”

William Faulkner

iHE'ye uluslararası destek

Avrupa Konseyi

Avrupa Konseyi'ne üye devletler için insan hakları bir çeşit iddia olmaktan ötedir: İnsan hakları hukuki çerçevenin bir parçasıdır ve bu sebepten genç nüfusun eğitiminin bütünleyici bir parçası olmalıdır. Avrupalı uluslar, yirminci yüzyıla ait en önemli insan hakları belgesi olan, 10 Aralık 1948 tarihinde Birleşmiş Milletler Genel Kurul'unda kabul edilmiş olan İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi'ne güçlü bir katkı sağlamıştır. Avrupa Konseyi'ne üye tüm devletlerin üzerinde hukuki bir gücü olan Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi, ilkelerini ve ilhamını BM belgesinden almış ve aradan iki yıl geçtikten sonra kabul edilmiştir.

Avrupa Konseyi'ne üye devletlere sunulan Tavsiye Kararı No R (85) 7 (14 Mayıs 1985 tarihinde Bakanlar Komitesi tarafından kabul edilmiştir) okullarda insan hakları eğitimi ve öğretimi ile ilgilidir. Bu belge, çoğulcu bir demokrasinin var olduğu bir yaşama hazırlanmaları için gençlerin insan haklarını öğrenmeleri gerektiğini vurgular; bu yaklaşım farklı Avrupa ülkeleri ve kurumlarında yavaş yavaş yürürlüğe girmektedir.

Avrupa Birliği düzeyinde ise, Aralık 1997'te Lüksemburg'da düzenlenen bir toplantıda Devlet ve Hükümet Başkanları Konseyi tarafından tüm devletlerin aşağıdaki ilkeler doğrultusunda çalışması tavsiye edilmiştir:

- insan haklarının geliştirilmesi ve korunmasında sivil toplumun rolünü güçlendirmek;
- insan hakları alanında yerel düzeydeki etkinlikleri desteklemek ve bu alandaki teknik desteği geliştirmek;
- insan hakları ile ilgili eğitim programlarını güçlendirmek.

Gençlik politikası

Nisan 1998'de gençlikten sorumlu Avrupalı bakanlar Bükreş'te buluşarak Avrupa Konseyi'nin gençlik politikasının amaç ve hedefleri üzerinde anlaşmaya vardı:³

- demokrasi ve çoğulculuğu ifade eden örgütlü yaşamı ve her türlü eylem şeklini teşvik etmek; topluluk yaşamına tam anlamıyla katılmaları için gençlere destek vermek;
- mevcut ortaklık modellerini sosyal değişimle uyumlu hale getirmek; bu modelleri, şu ana kadar yeterli düzeyde temsil edilememiş gençlik organizasyonlarına ve gençlik çalışmalarına uyarlamak ve genç insanların aktif katılımı kavramının gelişimine hız vermek;
- aktif ve sorumlu yurttaşlar olarak gençlerin verebileceği değerli katkıdan tam anlamıyla faydalanmak;
- gençlerin daha hızlı ve daha etkin bir biçimde topluluk yaşamına katılmasını sağlayacak, farklılıklara karşı saygılı olmalarını mümkün kılacak yurttaşlık eğitimi projeleri geliştirmek;
- İnsan Hakları ve Temel Özgürlüklerin Korunmasına ilişkin Avrupa Sözleşmesi ve Avrupa Sosyal Şartı ilkelerini temel alan, sektörler arası, bütüncül ve tutarlı bir gençlik politikasını yerel düzeyden Avrupa düzeyine kadar çeşitli düzeylerde uygulamak.

3 Gençlikten Sorumlu Avrupalı Bakanlar Konferansı'nın sonuç bildirisi, Bükreş, "Young people: Active citizens in a future Europe" (Gençler: Geleceğin Avrupa'sının aktif yurttaşları), Nisan 1998.

“İnsanlık tarihi gittikçe eğitim ve felaket arasındaki bir yarışa dönüşüyor.”

H.G. Wells

Birleşmiş Milletler

Aralık 1994'te Birleşmiş Milletler Genel Kurulu 1995-2004 yıllarını resmen Birleşmiş Milletler İnsan Hakları On Yılı olarak ilân etti. Bunu 1993 yılında Viyana'da düzenlenen Dünya İnsan Hakları Konferansı'nda sunulan tavsiyeler takip etti. Bu tavsiyeler toplumlar arasında istikrarlı ve uyumlu ilişkilerin kurulması ve karşılıklı anlayış, hoşgörü ve barışın geliştirilmesi için insan hakları eğitiminin ve kamuoyunun bilgilendirilmesinin hayati olduğunu ortaya koymaktaydı. Viyana Konferansı, devletlere “cehaletle mücadele için gayret göstermeleri, eğitimi insan kişiliğinin tam anlamıyla gelişimi ve insan hakları ve temel özgürlüklere saygının güçlendirilmesi doğrultusunda kullanmaları” için tavsiyede bulundu. Konferans, insan hakları, insancıl hukuk, demokrasi ve hukukun üstünlüğünü resmi ve yaygın ortamlarda eğitim veren kurumların müfredatına dahil etmeleri için tüm devletlere ve kurumlara çağrıda bulundu. Daha yakın bir zamanda, Aralık 2004'te Birleşmiş Milletler Genel Kurulu, İnsan Hakları Eğitimi için bir Dünya Programı ilan etti (2005 itibariyle devam ediyor). Birleşmiş Milletler İnsan Hakları Eğitimi On Yılı'nın başarılarını temel alan Dünya Programı, “insan hakları eğitiminin temel ilkeleri ve yöntemleri üzerine ortak bir anlayış geliştirilmesini teşvik etmeyi, somut bir eylem çerçevesi sunmayı ve ortaklık ve işbirliğini uluslararası düzeyden tabana kadar güçlendirmeyi amaçlar”.

UNESCO

Önem arzeden konulardan bir diğeri de modern toplumların doğasının gittikçe daha çokkültürlü ve çokdinli hale gelmesidir. Toplum içinde ve farklı toplumlarda “birlikte yaşamayı öğrenme”nin önemi, 1996 senesinde kaleme alınmış, yirmi birinci yüzyılda eğitim konulu UNESCO raporuyla tavsiye edilen eğitim fikrinde –“zorunlu ütopya”– mevcuttur.⁴ İnsan hakları, UNESCO raporunda anahtarları çizilen kavramın özünde mevcuttur – örneğin çatışmaları çözmede, sorunları analiz etmede ve gelecek yönelimlerini belirlerken ortak perspektifler bulma becerisinde. Değişimin şiddetsizlik içinde gerçekleşmesi hem toplum içinde hem de toplumlar arasında temel bir öneme ve aciliyete sahiptir. Bu konunun eğitim çabalarında merkezi bir yer tutması gerekir.

Referanslar

Dr. Pasi Sahlberg, Building Bridges for Learning – The Recognition and Value of Non-Formal Education in Youth Activity, Finlandiya Ulusal Eğitim Kurulu ve Avrupa Gençlik Forumu için hazırlanan araştırma, European Youth Forum, Aralık 1999.

Staying Alive, Avrupa Gençlik Forumu'nun Genel Kurul için hazırladığı bilgi notu, 2000.

Chisholm, Lyenne, Towards a revitalisation of non-formal learning for a changing Europe, Yaygın eğitim sempozyumu raporu, Council of Europe Directorate of Youth and Sport, 2000.

4 “Learning, the Treasure Within” XXI Yüzyıl'da eğitim konulu UNESCO raporu, 1996.